

Förberedelse inför stamningsinformation i skolan.

- Planera en kort information både för elever och även lärare som kommer i kontakt med stamning.
- Låt eleverna tillsammans med läraren skriva ner frågor de vill ställa till dig och den stammande eleven. Låt gärna den stammande eleven själv svara på det han/hon kan. Finns det en talpedagog, speciallärare eller liknande på skolan så kan man öka på med dennes kunskap när det behövs.
- Man kan även ge en kort information på ett föräldramöte för att få en större förståelse för stamning. Tänk på att INTE informera om eleven inte själv vill, det kan kännas pinsamt.

Mer information om stamning, aktiviteter och länkar till bl. a. Stanningsförbundets medlemsföreningar hittar du om du gör ett besök på

www.stamning.se

På kansliet kan man beställa informationsmaterial, böcker och filmer och få svar på olika frågor.

Stanningsförbundet

Box 1386
172 27 Sundbyberg
Tfn: 08 - 720 61 12
eller maila till
info@stamning.se
kansliet@stamning.se

SKOLMALLEN

*för dig som informerar om
stamning i skolan*

Denna folder innehåller information, tips och råd till dig som ska informera om stamning i skolan, samt information till läraren.

Information om stamning

Stamning tillhör de dolda och mindre kända funktionsnedsättningar och en del av stamningsproblematiken är att inte våga visa sitt tal - och kommunikationsproblem på ett öppet sätt. Många som stammar tolkar lätt att stamning är något att skämmas för då omvärldens fördomar och negativa reaktioner gör att många då får skamkänslor som skapar ångest och rädsla. Många stammande elever sitter tysta i klassrummet. Det är alltså inte alltid som stamning hörs, men trots det kan stamningen medföra problem.

Man vet fortfarande inte säkert vad som orsakar stamning. Troligtvis finns flera faktorer som samverkar till att stamning uppkommer men många forskare anser idag att stamning har en neurobiologisk grundorsak som hänger samman med problem med styrningen av talet. För stamningens fortsatta utveckling kan både miljö och arvsanlag ha betydelse. Hur man stammar varierar från person till person. Några upprepar vissa ljud och stavelser. Andra kan "fastna" i början av ett ord och tvingas kämpa länge för att komma vidare. Det kan vara avbrott (blockeringar) i talet. Ibland finns medränelser t.ex. blinkningar eller stamp med foten.

En person som stammar kan dölja sin stamning med olika knep t.ex. byta ut ord och ändra ordföljden i en mening. Andra kan lägga till ljud eller extra ord t.ex. "liksom", "vad- heter - det" eller säga "jag vet inte", fast man vet. Den stammande personen försöker ibland undvika olika talsituationer som t.ex. räcka upp handen, hålla föredrag, tala i telefon m.m. av rädsla för att stamma, eller tar till olika knep för att stamma mindre vilket ibland resulterar i att man istället stammar mer.

Alla som stammar har inte problem med sin stamning då stamningen upplevs olika. Någon stammar lite men upplever ändå stamningen som ett stort problem, för andra kan det vara tvärtom. Stamning kan leda till att personen undviker att prata och uppfattas som blyg och tystlåten.

Stamning kan påverka skolresultat och yrkesval och ibland leda till mobbning, ensamhet och isolering. Det är viktigt att den stammande eleven upplever skolmiljön talvänlig och trygg så att han/hon vågar tala och aldrig glider in i en tillvaro av tystnad. Därför är det också viktigt att hela skolpersonalen vet vad de ska göra för att hjälpa eleven.

Vad kan man göra som lärare?

Det är svårt att ge generella råd för hur man bör bemöta stammande barn och ungdomar. En god samverkan mellan läraren och eleven är viktigt.

- Öppna upp en dialog kring stamningen enskilt med eleven och fråga hur han/hon vill bli bemött. Är det något speciellt som eleven upplever som jobbigt eller svårt p.g.a. stamningen? Hur går det att läsa högt eller redovisa inför klassen? Det är inte säkert att stamningen är ett problem. Är det något speciellt som går bra?

Är eleven avvisande eller svarar knapphändigt på frågor? Uppmana eleven att han/hon alltid är välkommen att tala om eventuella problem.

Generellt kan man säga att det är viktigt med något slags deltagande annars finns det en risk för ännu mer utanförskap. Frukta för att tala växer sig starkare om man undviker att tala.

- Ge eleven tid att prata till punkt och undvik att avbryta eller fylla i ord. Du tar bort självkänslan. Lyssna till VAD som sägs och inte HUR. Behåll ögonkontakten och uppträd som du själv vill bli bemött. Undvik ge råd eller förmaningar om talet t. ex "ta det lugnt" eller "prata långsamt". Däremot kan du själv sakta ner ditt eget taltempo om det känns bra. Har du inte tid, sätt upp en annan tid där du i lugn och ro kan lyssna och samtala. Att stressa fram något när du egentligen inte hinner kan ge motsatt resultat.

Uppmuntra eleven att delta i muntliga aktiviteter men anpassa kraven efter bättre och sämre perioder. Försök tillsammans hitta ett sätt att underlätta skolarbetet.

- Vid en besvärlig period kan man formulera frågorna så att korta svar blir möjliga som JA/NEJ frågor. Ge eleven frågor i början av lektionen så han/hon slipper att vänta. Undvik högläsning i turordning. Sitta och vänta på sin tur kan vara stressande och stamningen kan då öka. Låt eleven vara en bland de första som läser högt, eventuellt kortare stycken. Man kan låta eleverna läsa högt två och två, i mindre grupper eller enskilt med läraren beroende på vilken period eleven är inne i.
- Behöver eleven mer tid att förbereda sig eller utföra ett arbete? Muntlig redovisning inför klassen kan ske två och två eller i mindre grupp. Kan eleven göra ett muntligt prov skriftligt? Vid språk där man inte enbart kan gå på skriftliga prov kan man ta vissa delar enskilt med läraren. Bedöm eleven efter kunskap och inte efter talet.

Du kan vara en god förebild för dina elever genom att visa en öppen, tillåtande, men ingen värderande attityd i klassen. Ta upp frågor som att vara olika, utanförskap och mobbning som en allmän fråga. Genom att prata om dessa frågor ger man eleverna chansen att ställa frågor. Låt eleven sitta längre fram så han/hon inte behöver prata så högt och andra slipper vända sig om och titta på honom/henne.

Följande står i skolverkets läroplan (undantagsbestämmelse):

I läroplanerna står det att läraren ska utgå från varje individs behov och förutsättningar. Det innebär att skolan är skyldig att anpassa undervisningen efter var och en av eleverna för att ge henne eller honom en möjlighet att nå målen. För en elev med funktionshinder är det skolans skyldighet att hitta och använda vägar som främjar elevens lärande.

Det finns dock inga krav på att eleven ska vara diagnostiserad av någon specialist eller att eleven över huvud taget ska ha en diagnos.